

GOSPODARSTVO

TRGOVINA * INDUSTRIJA * OBRT * FINANCE

Leto IV. št. 61

Test 21. januarja 1950

Cena lir 15

Iz Benetk v Monakovo v štirih urah? Vaba za ameriški kapital

Benetke izpodrivajo Trst v zaledju - Razburjenje v Trstu in Gorici

Stara pesem! Traja že stoletja, odkar se je benški dož Dandolo s svojo križarsko vojsko izkrcal v Trstu. Benetani so tedaj napadali Trst z orožjem, da bi ubili nevarnega konkurenta v zaledju in na Jadranu. Borba je trajala prav za prav, dokler ni Napoleon uničil »Serenissime« in se je vnela zopet, ko so Benetke vstale v okviru združene Italije. L. 1918 so Benetke zopet zmagale, l. 1945 vnovič propadle, a so se v petih letih z ameriško in angleško pomočjo zopet dvignile, da Trstu lahko zopet grozijo. Ne sicer z orožjem, pač pa s politično in gospodarsko akcijo s pritegnitvijo prometa iz starega tržaškega zaledja.

Poleg raznih sestankov z Avstrijo predstavlja načrt Benetčanov za prvo vrsto prometno povezavo Be-

netk s središčem Južne Nemčije — Monakovem najnevarnejšo novojšo akcijo. Naivni Tržančani so seveda izdelali tudi svoj načrt. Opuščali so predvojno zamisel predilne železnice, ker je danes Predil v Jugoslaviji. Sploh je bil delj časa smoter tržaškega prometne politike pod angloameriško VU — sicer je uprava železnice STO-ja v rokah italijanskih železničarjev — izgraditi prometno povezavo s tržaškim zaledjem tako, da bi se izognili jugoslovanskemu ozemlju. — Novi »tržaški« načrt, o katerem smo spregovorili kratko že v zadnji številki »Gospodarstva«, je očitno imel tudi ta namen.

Zveza Trsta čez Videm v Avstrijo naj bi se izpeljala tako, da bi se izognili visokemu vzponu med Vidmom in Trbižem (16 odst.), in

sicer s tem, da bi od Pontebe zgradili predor (12,5 km) skozi Alpe v Ziljsko dolino do točke vzhodno od Smohorja; od tu bi zgradili novo moderno progo do Beljaka in bi pustili sedanjo ob stran. Poleg tega bi odpravili ovinek pri Gorici. Nova proga bi prebila Alpe na višini 597 m, medtem ko se sedanja do Trbiža vzpne na 816 m.

Vsekakor je jasno, da bi ta načrt približal Avstriji tudi Benetke. Toda Benetčanom ni bilo to dovolj. Izdelali so dva nova načrta neglede na želje Trsta: 1) za železniško zvezo Benetke — Conegliano — V. Veneto — Auronzo — Toblach — Monakovo s predorom skozi Marmorio (7,2 km); 2) za progo Benetke — Susegana — Agordo — Bruneck — Monakovo s predorom skozi Marmolado.

Po prvem beneskem načrtu bi nova železniška zveza Benetke — Monakovo bila dolga 420 km, po drugem pa 400 km, to se pravi, da bi jo moderen brzec prevozil v 4—5 urah. Danes traja vožnja iz Benetke čez Brenner okoli 16 ur. (Iz Trsta je brzec vozil po bohinjski progi 12 ur).

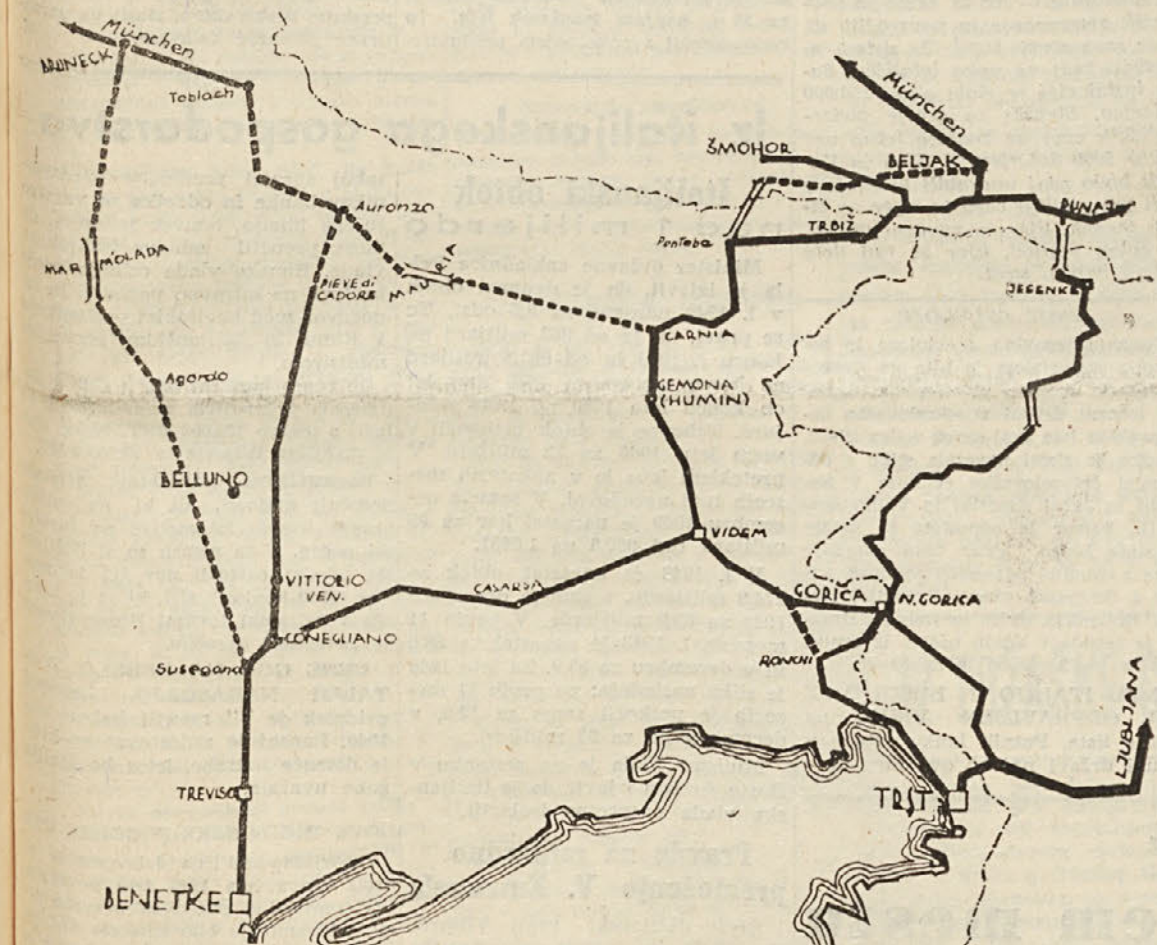
»Tržančani so zganili in ko so se jim pridružili še Furlani, je bila na sestanku predstavnikov Trsta, Gorice in Vidma (Messaggero Veneto 12.1) sprejeta posebna resolucija na italijansko vlado, češ naj se izvede prvi benški načrt (Benetke — Auronzo — Toblach — Monakovo), ker se da z novo progo povezati tudi današnja pontebška proga (od postaje Karnije do Auronza).

Tudi v primeru izvedbe tega načrta bi prišel Trst v slabši položaj nasproti Benetkam, kakor je danes na pontebški progi. Danes je namreč Trst oddaljen od Vidma (Trst — Krmin — Videm) 83 km, medtem ko so Benetke po potniški progi (čez Treviso in Susegana) oddaljene 136 km, po tovorni pa (čez Portogruaro — S. Vito al T. in Casarsa) 116 km.

Ko povprečen zemljan motri te načrte in »tržaška« resolucijo, mu nehoti pride na misel Goethejev izrek »Warum in die Ferne schweifen?« (Zakaj iščeš resitev v dalečavi?) Ali so pravi Tržančani res polegajo za zvezo Trsta z Monakovem čez Videm in Toblach, ko vendar že obstoji dobra železniška zveza po bohinjski progi čez Jesenice, Beljak in Schwarzwach, ki je bila nalašč izgrajena, da poveže Trst z zapadno Avstrijo in Južno Nemčijo. Treba bi bilo kvečjemu še elektrificirati sektor od Op. in do Koroškega. Jugoslavija se že itak pripravlja na elektrifikacijo glavnih prog. (Z glavnim tržaškim zaledjem je Trst dobro povezan še po dvotirni »južni železnici« čez Ljubljano).

Izvedba katerega koli izmed omenjenih načrtov bi stala ogromnega denarja. Moderniziranje pontebške proge v smislu novega načrta, gradnja novega predora od Pontebe v Ziljsko dolino in nove proge do Beljaka bi stalo 53 milijard lir, približno toliko kakor gradnja predilne železnice (okoli 1 milijard predvojnih lir). Seveda računajo na mošnjiček strica Sama; ta ima sicer navado, da dojarje dobro prešteje in prelehta.

L. B.

Proge, označene s pikicami, bi bilo treba po novih načrtih nanovo zgraditi ali pa popolnoma modernizirati. Na skici so označena samo glavne proge zaradi večje preglednosti.

Živahna izmenjava med FLR in Zahodno Nemčijo

Danes prinašamo nekaj več podrobnosti o novi trgovinski pogodbi med Jugoslavijo in zahodno Nemčijo, ki je bila podpisana 22. decembra. Po novi pogodbi bo Nemčija dobavila Jugoslaviji za okoli 61 milijonov dolarjev blaga, uvožila pa bo iz Jugoslavije za 65 milijonov dolarjev. Izmenjava se bo v primeru s predvojno podvojlila, Jugoslovani bodo izvažali v Nemčijo konopljico, tobak, les, baker, pšenico itd. (Neki nemški gospodarski list pripominja, da je jugoslovanska konopljica za plovo boljša v pogledu izdelave vrvi pa ne doseže italijanske). Jugoslavija bo v Nemčijo lahko izvozila okoli 10.000 t letnega pridelka konoplje. Nemci bodo uvažali iz Jugoslavije po donavi tudi prit.

V januarju in februarju bo dokončno izvršen obračun na podlagi stare pogodbe, tako da bodo Jugoslovani — po poročilu nemških listov — pričeli nakupovati v zahodni Nemčiji marč meseca. Predvsem so jim pri sreju na kupci za valjarne in strojeve za opremo žitne industrije, polizdelkov in električnega materiala. Nemci bodo prav tako izvažali petrolejske vrtnale, opremo za razširitev izmenjave. Tako bi Nemci uvoz konserviranega sadja plačali z izvozom zobnih ščetk, glavnikov, raznih vrst igel, brivskih rezil,

nožev itd. Jugoslavija ima poleg tega la razpolago za izvoz sveže sadije, kakor češnje, dalje vino, konzervirane ribe in predvsem les. Dana je možnost tudi nakupa celuloznega lesa v Jugoslaviji in zopetnega izvoza predeliva umetnih vlaken.

250.000 Nemcev zahteva »Volkswagen«

Kdo bo dobil pravdo?

V predvojni Nemčiji je nekdo prišel na izvirno misel, da bi se dalo postaviti na noge veliko tovarno »ljudskih avtomobilov« (Volkswagen), ki bi tudi manj premožnim Nemcem pripomogla do lastnega vozila. Dovolj bi bilo, da vsak Nemec vplača na obroke po 990 mark in zbral se bo ogromen kapital, s katerim bodo zgradili tovarno. Tako se je tudi zgodilo. Komaj je tovarna stekla, že je izbruhnila vojna. Tako je 250.000 Nemcev, ki so vplačali že velike zneske na račun avtomobilov, ostalo brez avtomobila in brez denarja.

Tovarna je bila po vojni obnovljena. Toda pričeli so se tudi oglašati stari upniki, ki so se organizirali v posebnem združenju. Te dni se je v Hannoverju pričela razprava proti tvrdki na zahtevo upnikov, naj jim v resnici tudi avtomobi-

PROIZVODNJA NEMškega JEKLA NARASCA

Zahodne nemške jeklarne so v preteklem letu proizvedle nad 9 milijonov ton surovega jekla. Njihova proizvodnja napreduje. L. a 1948 je znašala 5,5 mil. ton, leta 1947 3 mil. ton. V razdobju 1935—1938 je znašala letna proizvodnja surovega jekla v zahodnih jeklarnah 15 milijonov ton, to se pravi, da je današnja proizvodnja dosegla 60 % predvojne. Za leto 1950 je določena količina 11,1 milijona ton.

Letos bo tovarna proizvedla 70.000 vozil. Zdaj izdeluje tudi lahke 3/4 tonske prevozniki avto. V decembru je izdelala 4.962 vozil in tako prekoračila za 6.594 načrt, ki je določal letno proizvodnjo 40.000 vozil.

DOBRA VEST ZA PODJETNIKE

Znani angleški zgodovinar Arnold Toynbee je mnenja, da ne pride v teku 50 let do spopada med ZDA in Sovjetsko zvezo. Težišče sporov je bilo preneseno v Azijo.

Tonaža tržaške mornarice

Preden je Italija stopila v drugo svetovno vojno, je bilo v tržaškem pomorskem registru vpisanih 133 ladij s tonažo 561.893 BRT. Do 30. decembra 1940 se je vpisana tonaža znižala na 511.233 BRT. Maja 1945, ob koncu vojne je bilo v Trstu vpisanih komaj se 28 ladij s tonažo 106.787 BRT. Do junija 1947 se je tonaža dvignila na 120.184 BRT (51 ladij), a je do danes zopet padla na 118.732 BRT.

Med Trstu registriranimi ladjami pripada največ genoveški družbi »Italia« (54.809 BRT), medtem ko sta kot lastnina tržaške plovine družbe Tržaškega Lloydja vpisani samo dve ladiji s skupno tonažo 6.294 BRT.

Po podatkih iz drugega vira (»Il Sole« 14. dec. 1949) ima »Tržaški Lloyd« 97.711 BRT ladij, to se pravi, da je večina njegovih ladij registrirana v Genovi. Registrirane so bile v Genovi, ker menijo odločujoči, da ni politična ušoda Trsta se razčiščena in se boje iznenadenj. Z ladjami, ki so v gradnji s krediti ERP, se bo Lloydovo ladjstvo do polovice l. 1951 povečalo za 61.000 BRT.

Po mirovni pogodbi pripade Tržaški Lloyd državi STO-ja, toda glede prenosa državnega premoženja pogodba ni bila izvršena in italijanski tisk ima Lloyd za italijansko družbo; vključena je še vedno v italijanski holding »Finmare«.

IZHAJA VSAKO DRUGO SOBOTO.

Uredništvo in uprava: Trst, ulica Geppa 9. Telefon 89-33. — Cena: Posamezna številka 15 lir, 10 din. — Naročnina: za STO in Italijo letna 350 lir, polletna 180 lir; za Jugoslavijo letna 250 din, polletna 130 din; za ostalo inozemstvo letna 1 dolar. — Cene oglasov: za vsak mm višine v širini enega stolpea 40 lir, 6 din.

Crippsov optimizem

Angleški finančni minister St. Cripps je bil v svojem poročilu o finančnem gospodarskem položaju V. Britanije »zmerno optimističen«, kakor so gospodarski listi komentirali njegove izjave.

Proračun 1949—50 napoveduje 3.778 milijonov funtov dohodka in 3.329 mil. f. izdatkov, prebitok torej 449 mil. f. Dodal je, da ni danes mogoče vedeti, ali se bo dal proračun tudi uresničiti. L. 1949 je bilo za 93 milijonov funtov denarja več dvignjenega kakor vložene, medtem ko so v l. 1948 vloge prekosile za 67 mil. f. dvignjen denar.

Dodal je, da se je angleški narod prostovoljno odpovedal prenekaterim osebnim dohodkom. 90 % industrijskih družb je blokiralo dividende, 9,3 % pa je napovedalo nižje dividende kakor l. 1948.

CISTI DOBICEK PETIH VELIKIH BANK

»The Financial Times« poroča, da je 5 največjih angleških bank imelo v lanskem letu 8.455.652 funtov čistega dobička (v l. 1948 8.394.919) in l. 1947 8.014.893. To so najvišji dobički v zadnjih desetih letih.

TRGOVINA ANGLIJA-ZSSR NARASCA

Trgovinska zbornica v Manchesteru, ki ima svoj ruski oddelek, je v svojem poročilu za 1949 ugotovila, da je v trgovinski izmenjavi med Britanijo in Sovjetsko zvezo nastopilo izboljšanje. V. Britanija je dobavila Sovjetski zvezi več izdelkov, predvsem tehničnih kakor prejšnje leto, trgovina se razvija v smislu sporazuma iz decembra 1947.

Glede kapitalnih investicij ugotavlja poročilo, da je Sovjetska zveza najprej naročila za 4 milijone funtov izdelkov in kasneje še druge industrijske opreme za 17 mil. funtov. Sovjetska zveza je kupovala v Britaniji tudi surovine, toda v prvi vrsti v ostalih deželah šterlinskega področja. Poročilo govori dalje o kratkoročnih pogodbah v preteklem letu za uvoz žita in lesa iz Sovjetske zveze. V gospodarskih krogih se nadajo, da bo prišlo v najkrajšem času do dolgoročne trgovinske pogodbe med obema državama, in da se bo trgovinska izmenjava še bolj razvila.

SVICA IMA DENARJA V IZOBILJU

Ceprav se je doslej vrnil v Svico le del 6 milijard frankov švicarskega lmeja, ki je bilo med vojno blokirano v ZDA, razpolagajo švicarske banke s mnogo denarja. Samo pri švicarski narodni banki ležita dve milijardi šv. fr. mrtvega denarja, ki je lastnina švicarskih bank, da ne omenjamo imetja, ki ga banke in zasebniki niso javno prijavili. Prav tako je v državnih blagajnah dovolj denarja, da država lahko izplačuje nove in stare obveznosti ter vrača posojila. Obresti švicarskih obveznic znašajo danes komaj 2,5 %; posojila na prvo hipoteko ponujajo po 3,5 %, medtem ko se vloge obrestujejo po 2 %.

Tržaško olje za Nemčijo

Nemsko poročilo iz Hamburga navaja, da je odbor za uvoz odobril 500.000 dolarjev za uvoz 13—15.000 t. Diesellovega olja v okviru nemško-italijanske trgovinske pogodbe. Olje bo dobavila tržaška tvrdka Albatros, in sicer iz čistilnice »Aquila«, s posredovanjem družbe Appen und Co. (Hamburg). Plasilano bo verjetno v Južni Nemčiji.

„Devonshire House“

Ulica pred nekdanjim »Narodnim domom« v Trstu so te dni zopet odprli za civilni promet. Padla je zidna ograja, ki je zakrivala promet in usovarjala okoli poslopj ožračje zatočišča. Ogromna palača je osnažena in s prebarvanimi okni zopet zabestela v svoji valečini in masivnosti. Pogled moti le druga palača, ki so jo za časa fašizma nalašč postavili pred njo.

Kdo bi zameril tržaškemu Slovencem, če kličejo v spomin preteklost in jo primerjajo s sedanostjo prav ob pogledu na to stavbo. Ko so jo zidali ob prelomnici stoletja s svojimi vlogami pri »Tržaški posojilnici in hranilnici«, s pravimi pravicami belic skromnih varčevalcev, so čutili pod seboj trdna tla pravne varnosti. Gradili so sicer skromno po gestu »kamen do kamna« — palača, toda vedeli so vsaj, da jim nihče ne more nekažnjeno podreti ne te palače ne celotne gospodarske stavbe v Trstu. Bila je postavljena na čvrste temelje domače zemlje, ki sega tik do morja in cvetočega gospodarstva, ki je dihalo sveži zrak na stikališču našega zaledja z morjem. Tedaj so vstajali narodni domovi, kreditni zavodi, trgovska in tudi pomorska podjetja. Kruha je bilo dovolj tudi za našega človeka.

In danes, tam, kjer so se nekdanj blesteli velike črke »Hotel Balkan« zija napis nanis »Albergo Reginar. Drugi napis »Devonshire house« naznanja, da so se v niso časno naselile družine angleških volakov.

Po fašističnem požigu v l. 1920, ki je bil v Trstu mogoč dve leti pred prihodom fašizma na oblast, je »Tržaška posojilnica in hranilnica« morala prodati palačo za — smešno nizko ceno, ker bi sicer fašisti ponovili svoj vandaliem. Sam zavod je vztrajal do avgusta 1940, dokler ni bil uničen s pretekturnim dekretom in nato izročen Mestni hranilnici (Cassa di Risparmio di Trieste) z vsem premoženjem.

V nemem letu po zmaji nad fašizmom je odlok še vedno v veljavi. Premoženje Tržaške posojilnice je v rokah mesnega zavoda »Cassa di Risparmio«, palača pa v posesti nekega italijanskega denarnega zavoda.

Slovenec je dano na svobodo, — da pričnejo od začelka: kamen do kamna — zrno do zrna... Hvala za takšno svobodo.

L. B.

MAR NAJ TRST IZGUBI AVSTRIJSKI TRANZIT?

Rimska politika ni zavarovala koristi tržaške trgovine - Trst naj se pogaja neposredno z Dunajem

Pred dnevi so se pričela v Rimu pogajanja za sklenitev nove italijansko-avstrijske trgovinske pogodbe. Med italijanskimi in avstrijskimi krogi se je vnela polemika zaradi neuspeha sedanje trgovinske pogodbe. Pogodba ni bila Trstu prinesla pričakovanega olajšanja v tranzitnem prometu, pač pa nove ovire, ker se je plačlini promet še bolj kompliciral.

Italijansko-avstrijski trgovinski dogovor z dne 1. aprila 1949 je določil izmenjavo med obema državama na 40 milijard lir. V prvih 9 mesecih, t. j. do konca 1949 pa je dosegel italijansko-avstrijski trgovinski promet komaj 15 milijard lir. Z dunajske strani očitajo, da Italija ni teoretično ni izkoristila kontingentov, določenih za uvoz iz Avstrije, ki bi po pogodbi do 85% obsegal železo in izdelke, les, papir, lepko in izdelke. Zlasti kontingenti papirja niso bili izkoristeni.

Isto trde italijanski krogi za svoje blago. Neuspeh pogodbe tiči 1. v težavah, kupčijskih in uradnih, okrog recipročnih poslov; 2. v pomanjkanju tečajev med liri in šilingom. Dunajski krogi zdaj zagovarjajo uvedbo klirinškega obračunavanja po tečaju 29 lir za šiling. Z italijanske strani se čuje pripomba, da je tak tečaj previsok in bi ne koristil trgovanju.

V tem okviru se je po sili razmer znežila tudi tržaška trgovina in zlasti tranzitno prometovanje. Omenjena je vključila postavko 2,7 milijarde lir za plačevanje tržaških pristaniških uslug, brodnin na italijanskih ladjah in dela oljarne Gaslini za Avstrijo. V ta namen so ustanovili poseben račun uslug pri italijanskem deviznem uradu, na katerega naj bi italijanski uvozniki nakazali 15% vrednosti avstrijskega izvoza. Toda tržaški špediterji so takoj opozorili, da to ne bo šlo. Tako se je tudi zgodilo. V ta »konto servisa« so kapali neznan znesek z velikimi zamudami, pristaniške stroške avstrijskega tranzita pa so bolj in bolj finansirali tržaški špediterji. Razen tega so se tržaški sroščki za Avstrijo skoraj za 100% podražili, ker so jih od dneva sklenitve pogodbe dalje obračunavali na osnovi kompenzacij kot »priznane stroške po povprečnem tečaju 3,5 do 3,7 šilinga za 100 lir. Poprej so jih avstrijski interesi plačevali s 10% v dolarjih in nato v funtih, kar je bilo zanje polovico ceneje. Posledica vseh težav je bila, da je celo zmerni »Verkehr« (že 16. junija) v svojem uvodniku o plačevanju pristaniških stroškov v Trstu izrekel nenavadno ostro kritiko italijanskim uradnim in poslovnim krogom ter pozval tržaške interese, naj zaradi las nih koristi iz zahtevajo in izsilijo izpremembe.

Tako so končno še julija pr. 1. sklenili uvoz 40.000 kub. m mehkega avstrijskega lesa v Italijo, da bi se s tem plačali tržaški sroščki pri avstrijskem tranzitu. Se 27. oktobra je namreč M. Terzile, predsednik Združenja špediterjev v Trstu, v svojem članku v »Verkehr« z značilnim naslovom »1.800.000 names o 438.000.000« poudaril, da so tržaški špediterji samo v treh mesecih (od 1. aprila do 30. junija 1949) morali kreditirati Avstrijo 438 milijonov lir, da se ne bi tranzit čez Trst ustavil.

Razvrednotenje valut in končno tudi šilinga je zopet vplivalo na položaj avstrijskega tranzita. Po avstrijskem mnenju ugodno. Sedanjí »priznani« tečaj 3,5 šilinga za 100 lir in povprečni tečaj 630 lir za 1 dolar pomeni za avstrijske interese hkrati tečaj 22 šilingov za 1 dolar. Zanje je »ak« tržaški dolar torej za 15% cenejši kakor dolar po »premijskem« tečaju Avstrijske banke 26 šilingov za 1 dolar. S funtom, ki je zaradi brodnin važnejši, ni račun tako preprost. Funto šterlinge, ki jih nakaže Avstrijska banka, je mogoče vnovčiti v Italijo po 1700 lir, kar pomeni po »priznavnem« tečaju med šilingom in liri za avstrijskega interesenta razmerje 59,50 šilinga za 1 funt. Avstrijski »premijski« tečaj znaša 72,8 šilinga za funt. Ta je torej čez Trst ali Italijo za 18% cenejši; v resnici se za več, ker velja funt na svobodnem trgu danes le 1525 lir. Iz tega dobimo tečaj 2,31 funta za 1 dolar (660 lir) namesto uradnega 2,80. Tudi s te strani se je torej položaj popravil v korist Avstrije, ne pa po zaslugi tržaških in rimskih uradnih krogov.

Za o ocenjujejo avstrijski krogi pomen Trsta za njihov tranzitni promet zelo suho in stvarno. Vljudo sicer menijo, da se ni treba razburjati zaradi odmeva nemško-avstrijskih tarifnih pogajanj (Hamburg) ali zaradi zborovanja avstrijskih in holandskih špediterjev v Aaversu. Pristavljajo pa, da je vloga Amsterdam, Rotterdam in Anversa v avstrijskem prometu danes precej večja kakor pred vojno in tudi, da še ni videti konca temu razvoju.

KAJ PRINASA »VERKEHR« V SVOJO ANKETI?

Dunajski špediterjsko podjetje meni glede »računa uslug« (»konto servisa«), ki bi nanesel 1,4 milijarde lir, da je treba počakati, ali se bodo vse dobave zares izvršile. Za naprej pričakuje sklenitev klirinškega sporazuma. Tečaj liri do šilinga se ne sme mnogo oddaljiti od sedanjega »priznavnega« 3,5 šilinga za 100 lir ali 28,6 lir za 1 šiling. Ako bi se izpremenil tečaj med šilingom in liri, bi bil Trst še vedno konkurenčen zaradi brodnin.

Direktor druge špedicijske tvrdke pristavlja, da je treba že v aprilu ali maju računati na nov tečaj med liri in šilingom. Trst bo na podlagi deviznih kalkulacij ohranil vlogu posebne avstrijske luke. To hkrati pomeni določeno omejitev prometa, ker imajo tudi druga pristanišča svoj pomen. Trst ni svetovna luka, za Levant, Sredozemlje itd. pa je za Avstrijo važen.

Predstavnik plovne družbe ni optimist. Računi okrog razvrednotenja šilinga so za Trst po njegovem preirani, ako je govor n. pr. o zvezah z Londonom čez Trst itd. Nič ni dokončno. Počakati je treba, kaj bodo ukrenila pristanišča Beneluxa. Trst je danes cenjen samo po zaslugi razvrednotenja šilinga. Kljub temu pa ni mogoče vsega skleniti čez Trst v liri (z italijanskimi ladjami da, jugoslovanske sprejmejo tudi plačilo v šilingih, drugi pa hočejo funte ali dolarje — op. pisca).

Neki drugi špediter je mnenja, da ne bo klirinški promet na podlagi nove italijansko-avstrijske trgovinske pogodbe povzročil slabšega razmerja med obema valutama kot je sedanje, ki ga bodo najbrže sprejeli na pogajanjih v Rimu. Avstrijski pomorski agent misli, da se bo v boju tečaj 3,5 šilinga za 100 lir nekaj povzpeli.

Budilka in hipnotizer

Najbolj zanesljiva preizkušnja. »Dajte se od našega hipnotizera usavati in od naše prvovrstne builke, »Dring« zbudite!« (»Combata«, Paris)

V zadnjem času izvaža francoska urarska industrija vedno več budilk. Nemci trdijo, da je mnogo teh ur iz Crnege lesa. — Tudi v Posarju, ki je pod francosko upravo, se razvija nova urarska industrija. V popisu neke nove tovarne trdi dopisnik, da so vijaki nekaterih ur »ako majhni, da jih lahko spraviš 10.000 v en naprtnik«.

Španski urarji se pri ožujeju proti konkurenci nemških builk.

Danski tovarnar Bjerred »Fshberg« Islandsgade, je naznanil po vsem svetu svoj nov patent: izdelal je uro na električni pogon, ki je sestavljen iz treh koles. Pri preizkušnji je tekla šest mesecev. Za enoletni pogon zadostuje baterija 3 V.

Češ da je sedaj za 15% pod svetovno pariteto. To bi seveda slabo vplivalo na avstrijski izvoz lesa. Tudi po njegovem se bo tranzit čez Trst vzdržal po zaslugi razvrednotenja šilinga.

Vse to je skrbelo tržaške kroge, ki so sestavljali v Gradcu skupno z avstrijskimi predstavniški predloge, ki naj bi jih upoštevali pri pogajanjih v Rimu. V njih zahtevajo naslonitev na klirinški sistem. Da bi vanj vnesli prednosti kompenzacijske trgovine in odstranili nevarnost klirinškega »zamrzovanja« pri prevelikem neravnovesju vplačil z obeh strani, predlagajo (po vzoru nemško-jugoslovanskega klirinškega sporazuma iz leta 1939), da se uporabi javen trgovinsko-kreditni vrednostni papir, s katerim je mogoče neovirano trgovati in je dopusten tudi v termiskem kupčevanju. Takšen ček bi izdala neka avstrijska banka na italijanski devizni urad, proti vplačilu enake vsote v šilingih s strani avstrijskega uvoznika, odnosa dolžnika. Ta bi poslal ček italijanskemu ali tržaškemu upniku, ki bi ga lahko uporabil za plačilo avstrijskega izvoza in pristaniških uslug; lahko bi ga tudi prodal za liri in prenesel z indosamentom po overitvenju s strani pooblaščenega italijanske banke. Banke bi ček lahko razdelile na več manjših čekov v okviru iste skupne vsote. Te bi tudi poravnale dolge avstrijskih dolžnikov. V Trstu ali v Milanu naj bi odprle tržišče za termiske kupčije teh šilingških čekov, ki bi jih sklopili sredi ali konec vsakega naslednjih 3 do 4 mesecev.

Predlagatelji si obetajo od te kratkoročne kreditne operacije povečanje izmenjav, vključnje bank v te mednarodne izmenjave in poročstvo za delo manjših trdjk. Izognili bi se ovir fiksnega tečaja in obenem vplivali na prilagoditev cen v Avstriji in Italiji s tem, da bi odpravili višinske skoke. Tečaj šilinga v Italiji bi se v svobodnem trgovanju prilagodil tečaju kompenzacijskih čekov; tako bi odpadla omejitev glede uporabe čekov in bi prišli do popolnoma neoviranega trgovanja med obema državama. Končno bi tako odpadla težava za tržaške posredovalce v avstrijski zunanji trgovini, ki so jim zlasti za račun brodnin »zamrznila« veliki zneski. B. Z.

Švedski les dražji

Svedska je že sklenila vrsto letnih pogodb za l. 1950. Oddanege je že 70.000 standardov (standard = 4,672 sub. m) lesa, ki pojde v Belgijo, Zahodno Nemčijo, Francijo in v Srednjo Evropo. Povprečno so bile kupije sklenjene po ceni, ki je za 2-3 funte slednja višja, kakor so bile švedske cene lanske leto.

FRITALUX - FINEBEL

Dne 23. januarja se v Parizu sestanejo predstavniki petih držav, ki so pripravljene pristopiti k FINEBELU, t. j. Francije, Italije, Belgije, Holandije in Luksemburga. Prvotno so tej skupini na deli ime »Fitalux«, ki pa je bilo pozneje uradno odbito.

Med Italijo in Belgijo je bil odpravljen vizum na potne liste. Potnik lahko ostane v drugi državi največ dva meseca.

Razgled po pristanišču

Ameriške ladje na prvem mestu

V prvih treh tednih tega leta so priputile, oziroma odplule iz našega pristanišča naslednje ladje:

AMERISKE LADJE:

»Expeditor« (9000 t., New York American Export Lines) je v luki pri Sv. Andreju izkrcala razno blago in po kratkem bivanju odplula v ZDA. »Harry Luckenbach« (8000 t., New York) je razložila ob hangarju 64 večjo količino žita. »Golden Eagle« (9000 t., New York) je razložila ob hangarju 62 razno blago, kakor je odplula v ZDA. »Exceller« (8500 t., New York - American Export Lines) je izkrcala ob hangarju 62 približno 160 vagonov svinjske masti v sodih, namenjene v Avstrijo. Naložila je razno blago, med drugimi tudi 5 vagonov aluminija v palicah, iz Avstrije, kakor je odplula v ZDA. »T. J. Stevenson« (8000 t., New York - Stevenson Lines) je iztovorila ob hangarju 65 razno blago ter po kratkem bivanju odplula v ZDA. »Exmontera« (8000 t., New York) je vkrcala ob hangarju 65 večjo količino celuloze, namenjene v Baltimore. »Margaret Lykes« (890 t., New York - Lykes Lines) je izkrcala ob hangarju 64 razno blago.

Ameriška ladja »Inesa« (7000 t., New York) je izkrcala ob hangarju 64 tovor žita.

JUGOSLOVANSKE LADJE:

»Solina« (2800 t., Vranje) je iztovorila ob hangarju 61 rudo. »Visa« (2200 t., Reka) je izkrcala ob hangarju 58 razno blago in po dvodnevnem bivanju odplula.

NORVEŠKA LADJA »Tritidjor« (8500 t., Kristiania) je izkrcala ob silosu tovor žita.

TRŽASKE LADJE:

»Timavola« (7549 t., Tržaški Lloyd) je naložila ob hangarju 55 razno

blago, namenjeno v Port Said ter večjo količino celuloze in papirja avstrijskega izvora, ki je namenjena v Manilo in Karaki. Druga ladja Tržaškega Lloyd »Spuma« (7176 t.) je naložila ob hangarju 71 razno blago, med drugim večjo količino celuloze in papirja avstrijskega izvora, namenjeno v Port Louis in Laurencio Marques.

Ladja domače plovne družbe Tripkovič »Fanny Brunner« (2366 t.) je vkrcala ob pomolu V v luki pri Sv. Andreju tovor lesa, namenjen v Turčijo.

ITALIJANSKE LADJE:

»Andrea Contarina« (2800 t., Benetke) je naložila ob hangarju 55 tovor lesa namenjen v Haifo. Motorna ladja »Loredana« (1650 t., Benetke, S.A. Adriatica) je naložila razno blago, namenjeno v Turčijo najprej ob hangarju 65, nato pri hangarju 58. »Belluno« (1885 t., Benetke S.A. Adriatica) je vkrcala ob hangarju 61 razno blago.

»Città di Brindisi« (2000 t., Brindisi) je pripeljala tovor premoga, namenjen železarni ILVA v Skednju. »Atlantaa« (7176 t., Genova) je vkrcala ob hangarju 61 razno blago za južno Ameriko. »Casaria« (3200 t., Genova) je vkrcala ob hangarju 55 večjo količino zabojev pohištva židovskih izselencev. »Carbonello A.« (2500 t., Benetke) je vkrcala ob hangarju 58 tovor lesa. »Stromboli« (7170 t., Genova) je vkrcala ob hangarju 58 večjo količino celuloze, namenjeno v ZDA.

ANGLEŠKE LADJE:

»Rinaldon« (3800 t., Hull) je razložila ob hangarju 64 razno blago.

Tehnične novosti

ČESKI KUHINJSKI ROBOT

Na razstavi v Bruslju je češkoslovaško podjetje KOVO razstavilo poseben kuhinjski aparat, pravega pravčatega robota. Be gijski obiskovalci so z velikim zanimanjem opazovali pripravo, ki avtomatično mešajo testo, pripravljajo kremo, melje kavo, lupi krompir, brusil nože, čisti parkete in opravlja razna druga gospodinjstva dela. Za nakup te nenavadne priprave so se zanimali zlasti Francija in še nekatere druge države.

ATOMSKO GORIVO CENEJŠE KAKOR PREMOG

Na običnem zboru Ameriškega društva za napredek v New Yorku je poročevalec ugotovil, da bo novorurano gorivo stalo 10.000 do 25.000 dolarjev funt (1 funt = 0,45 kg). To bi ustrezalo ceni 10 dolarjev za eno prono premoga. 1 funt uranovega goriva vsebuje toliko kalorij kakor 2000 funt premoga.

CESTE BODO KURILE

Za čiščenje snega potrošijo nekatera mesta velike vsote denarja. Kaj čuda, ako si mestni očetje po vsebnosti belijo glave, da bi stroške za to delo čim bolj znižali. Vprašanje čiščenja snega se postavlja tudi za letališča. Za to uporabljajo posebne stroje. Tako je letališče, ki leži severno od New Yorka, potrošilo 187.500 dolarjev, za potrošnjo bencina in za šoferje 37.000 dolarjev. Na letališču so pričeli po vojni topiti sneg z metalci plamena. To je bilo vsekakor cenejše kakor čiščenje s strojem.

V zadnjem času so pričeli uvajati nov sistem. Skušnja je namreč pokazala, da se je obneslo segrevanje garaž na ta način, da so pod tlak napeljali cevi, ki so jih segrevali do 10 stopinj C. Na ta način so preprečili zmrzovanje in povzročili, da se je sneg sproti topli. Ta sistem so razširili tudi na neka letališča. Sama instalacija je stala okoli 250.000 dolarjev. Stroški za gretje podzemskih cevi ne znašajo letno več kakor 5000 dolarjev. V ZDA in Kanadi bodo zdaj uporabili te skušnje tudi pri gradnji cest, in sicer na tistih mestih, kjer so nevarni ovinki, in sploh povsod, kjer se rad dela led in nabira sneg.

IZVOZ CELULOZE

Zunajja trgovina s celulozo in sorodnim materialom je bila na Češkoslovaškem zaupana privilegirani trgovski izvozniki družbi Češkoslovaška celuloza, ki ima svoj sedež v Bratislavi. Družba je zlasti navezala stike z odjemalci češkoslovaške celuloze v Severni in Južni Ameriki in Veliki Britaniji, kamor je odposlala že velike množine blaga. Prav tako vzdržuje stike z drugimi odjemalci celuloze, kakor s Sovjetsko zvezo, Francijo, Italijo, Holandijo, Švico in Belgijo. Družba je seveda v stikih tudi z izvozniki celuloze na Finskem in Švedskem.

MED ITALIJO IN BELGIJO JE BIL ODPRAVLJEN VIZUM na potne liste. Potnik lahko ostane v drugi državi največ dva meseca.

GOSPODARSKI NAČRT ISTRSKEGA OKROŽJA ZA L. 1950

Povečanje proizvodnje za 15%

Koper, 18. januarja Na IX. rednem zasedanju istrskega okrožnega ljudskega odbora, ki se je vršilo 15. in 16. januarja v Kopru, je bil sprejet med drugim tudi odlok o gospodarskem načrtu za leto 1950.

V jugoslovanski coni STO-ja vodijo gospodarstvo po določenem načrtu in smeri zboljšanja življenjskega položaja tamošnjega prebivalstva, že od začetka leta 1948. Toda dosedanjí gospodarski načrti niso imeli zakonske moči, ker niso bili sprejeti na skupščini temveč so predstavljali bolj navodila upravnega značaja, ki so jih uporabljali za koordinacijo proizvodnje in za evidentiranje gospodarskega delovanja. Letos ima gospodarski načrt prvič obliko odloka in postaja tako obvezen za vse gospodarske organe, ustanove in podjetja.

V uvodu odloka so navedeni elementi, ki omogočajo, oziroma zahtevajo uvažanje načrtnosti in gospodarstvo jugoslovanske cone. Ti so: 1. obstoj ljudske oblasti, ki je z dosedanjim delom praktično odpravila vpliv spekulantskih elementov, ki vnašajo anarhijo v gospodarstvo, in je s tem ustvarila podlago za smotno vošstvo gospodarstva; 2. prisotnost Vojaške uprave Jugoslovanske armade, ki je takoj v začetku priznala pridobitve ljudske oblasti; 3. navezanost STO-ja na zalego, posebno pa na Jugoslavijo, ki se enakomerno razvija na podlagi svojega petletnega plana, ne pozna kriz in depresij, kar omogoča njenim gospodarskim partnerjem, da vodijo načrtno tudi lastno gospodarstvo.

V gospodarskem načrtu je predvideno količinsko in vrednostno povečanje skupne proizvodnje Istrskega okrožja za 15% napram lanskemu letu. To bodo dosegli s povečanjem produktivnosti v vseh panogah proizvodnje.

Uvažanjem racionalnejših tehničnih in delovnih metod in z novimi investicijami. Te se nanašajo na številne objekte gospodarskega pomena in na objekte, ki bodo služili dviganju gnotnega in kulturnega standarda prebivalstva. Investicije za strojno in tehnično opremo bodo znašale 120 milijonov dinarjev. Zaposlili bodo 2000 novih delavcev.

Plan nalaga konkretne naloge vsem panogam proizvodnje, prometu in prav tako prosveti in zdravstvu. Osnovna misel je, da je treba povečati in izboljšati proizvodnjo in v tistih panogah, ki so najbolj racionalne glede na obratovanje potrebe okrožja in izvoz. Pri kmetijstvu je zlasti poudarjen nadaljnji razvoj kmetijskih obdelovalnih sredstev, mehanizacija in uvažanje naprednih agrotehničnih metod. Za povečanje kapacitete ribištva bodo nabavljene nove motorne ladje in ladja s hladilnicami, kar bo imelo pomen zlasti za preskrbo konzervnih tovarov s svežo ribo.

Tudi obrtništvo, ki se je doslej naslanjalo v veliki meri na zasebna ročila, bo letos vključeno v gospodarski načrt.

V planu je posebno določilo, ki obvezuje vsa podjetja, da sklopejo (na zahtevo gospodarskih organov) dobavne in druge pogodbe. To se pravi, da bo oblast, kadar bo potrebovala pri izvajanju gospodarskega načrta proizvodno ali usluge nekega zasebnega podjetja, sklenila z njim redno pogodbo.

V gospodarskem načrtu so predvideni tudi razni ukrepi za izboljšanje preskrbe prebivalstva, zlasti pa garantirane preskrbe delavcev.

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

nosti v vseh panogah proizvodnje. Uvažanjem racionalnejših tehničnih in delovnih metod in z novimi investicijami. Te se nanašajo na številne objekte gospodarskega pomena in na objekte, ki bodo služili dviganju gnotnega in kulturnega standarda prebivalstva. Investicije za strojno in tehnično opremo bodo znašale 120 milijonov dinarjev. Zaposlili bodo 2000 novih delavcev.

Plan nalaga konkretne naloge vsem panogam proizvodnje, prometu in prav tako prosveti in zdravstvu. Osnovna misel je, da je treba povečati in izboljšati proizvodnjo in v tistih panogah, ki so najbolj racionalne glede na obratovanje potrebe okrožja in izvoz. Pri kmetijstvu je zlasti poudarjen nadaljnji razvoj kmetijskih obdelovalnih sredstev, mehanizacija in uvažanje naprednih agrotehničnih metod. Za povečanje kapacitete ribištva bodo nabavljene nove motorne ladje in ladja s hladilnicami, kar bo imelo pomen zlasti za preskrbo konzervnih tovarov s svežo ribo.

Tudi obrtništvo, ki se je doslej naslanjalo v veliki meri na zasebna ročila, bo letos vključeno v gospodarski načrt.

V planu je posebno določilo, ki obvezuje vsa podjetja, da sklopejo (na zahtevo gospodarskih organov) dobavne in druge pogodbe. To se pravi, da bo oblast, kadar bo potrebovala pri izvajanju gospodarskega načrta proizvodno ali usluge nekega zasebnega podjetja, sklenila z njim redno pogodbo.

V gospodarskem načrtu so predvideni tudi razni ukrepi za izboljšanje preskrbe prebivalstva, zlasti pa garantirane preskrbe delavcev.

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

K

Vestnik Slovenskega gospodarskega združenja

SEDEŽ: TRST ULICA F. FILZI 10/I. TEL. 78-08

SGZ se čedalje bolj uveljavlja

Pregled delovanja v letu 1949

Ako se v početku novega leta ozremo na delo, ki ga je SGZ izvršilo v preteklem letu, ter pri tem upoštevamo vse težave, ki jih je moralo premostiti, lahko s ponosom trdimo, da je v danih razmerah v polni meri izpolnilo pričakovanja svojih članov.

Kljub temu, da SGZ pri pristojnih oblasteh in ustanovah ni uspelo izvesti si tistega uradnega upoštevanja in priznanja, ki mu kot čisto stanovski organizaciji gre, se je vendarle vsaj neuradno afirmiral. Kajli s tem, da je tajništvo SGZ neustretno posredovalo za svoje člane po raznih uradih ter se na te urade obračalo s pisnimi vlogami v raznih zadevah, važnih za slovenske pridobitnike, je uspešno, da ga oblasti in ustanove dejansko priznavajo in upoštevajo. Več uspeha je imelo SGZ v podeželskih občinah, kjer so nove izvoljene občinske uprave na pismene in osebne intervencije tajništva imenovale v občinske komisije za izdajanje obrtnic predstavnika združenja.

Delo SGZ v tej smeri pa se mora še nadaljevati, da dosežemo, da bodo slovenski pridobitniki zastopani v vseh raznih gospodarskih komisijah in odborih.

Več konkretnih uspehov pa opazujemo v notranjem delu, v delu, ki ga tajništvo vrši v korist članov SGZ. To delo se je v letu 1949 močno raz-

vilo in čedalje naraščalo število članov, ki se v davčnih, upravnih, pravnih in splošnih poslovnih zadevah obračajo na tajništvo za pojasnila, nasvete, intervencije in prav konkretno opravljanje določenih poslov. Nešteto je bilo intervencij pri oblasteh v raznovrstnih zadevah, na stotine gredo razne prošnje, prizivi, pogodbe in podobno, ki jih je tajništvo sestavilo brezplačno svojim članom, da sploh ne omenjamo razna pojasnila in nasvete v davčnih, upravnih in sodnih zadevah. S tem je SGZ svojim članom nudilo tudi konkretno gmočno korist, kajti prihranilo jim je mnogo dragocenega časa, ki bi ga sicer morali uporabiti za urejevanje zadev, ki so jih poverili v reševanje SGZ. Mnogim, ki so se prej posluževali za urejevanje teh zadev raznih posrednikov, pa je SGZ prihranilo prav materialne izdatke.

SGZ je v letu 1949 skrbelo tudi za medsebojno povezavo in spoznavanje članov s tem, da je priredila za člane dobro uspešno družabni večer in izlet na zagrebški velesjeme.

Nujno je potrebno, da se SGZ v novem letu še bolj utrdi in uveljavi na vseh področjih. Da bo pa moglo to doseči, je potrebna vsa moralna pomoč članov, ki morajo v SGZ čutili svojo edino narodno stanovsko organizacijo, kateri lahko zaupajo in h kateri se lahko zatečejo za pomoč.

Obvestila

Dohodninski davek kategorije B
Davčni urad pošilja pridobitnikom obvestila o ugotovitvi (avviso di accertamento) osnove za odmero dohodninskega daveka kategorije B (RM cat. B).

Opozarjamo člane SGZ, da znaša rok za poravnavo te osnove in za morebitni priziv proti višini osnove, ugotovljeni s strani davčnega urada 30 dni od dneva vročitve obvestila. Po preteku tega roka postane ugotovitev osnove davčnega urada pravomočna ter ni možna več poravnava, niti ni mogoče več vložiti priziva. — Pozivamo člane, da se takoj po prejemu obvestila zglasijo v tajništvo SGZ tako radi nasvetov glede poravnave kakor tudi radi morebitne sestave priziva proti ugotovitvi davčnega urada.

Dohodninski davek kategorije C-2
Opozarjamo člane SGZ, da morajo v smislu veljavnih določb v svrhu odmere dohodninskega daveka kategorije C-2 (RM cat. C-2) predložiti davčnemu uradu najkasneje do 31. jan. t. l. popolni seznam prejemkov kakršne koli vrste, ki so jih njihovi uslužbeni prejeli v teku leta 1949, skupno s polnim seznamom uslužbenecv. Podrobnejša pojasnila prejmejo člani v tajništvu SGZ. Kakor običajno, bo verjetno tudi letos rok podalšan do 31. marca.

Davek na poslovni promet (IGE)
Vabimo jesvinarje, trgovce z zelenjavo in sadjem ter gostilničarje, ki so vložili priziv proti omeri daveka na poslovni promet za leto 1947/1948, da se zglasijo v tajništvo SGZ, kjer prejmejo pojasnila in navodila o ravnanju za primer, da prejeto vabilo na razpravo pred komisijo.

Prejemki uradništva za časa bolezni
Delovni urad je pred kratkim določil, da do delodajalci dolžni plačevati namrščenim uradnikom za časa bolezni, ko se nahajajo v bolnišnični stališču, 1. plačo, ki jim pripada po skupni pogodbi, če jim mora draginsko oklado (indennità di razione) za to dobo plačati bolnišnični uradnik bolnišnice blagajna (INAM).

Nezgodno zavarovanje in socialno skrbstvo
Med Zavodom za socialno skrbstvo (INPS) in Zavodom za zavarovanje proti nezgodam (INAIL) je bil sklenjen dogovor o medsebojnem obveščanju o zavarovanju uslužbenecv po-

sameznih tvrdk. — Opozarjamo zato člane SGZ, da njihove prijave pri zavodu za socialno skrbstvo vedno ssegajo s prijavi pri Zavodu za nezgodno zavarovanje.

Najmanjše nameštencev

Opozarjamo vse člane, da pazijo, v izogibitev morebitnim neveselostim in denarnim kaznim, da za vsakega novega nameštencev zahtevajo pri Delovnem uradu predpisano dovoljenje za namestitev (nulla osta).

Zakonske določbe

Ukaz št. 231 (21. XII. 1949) vsebuje nove določbe o javnem oglaševanju. Te predpise je VU povzela z nekaterimi spremembami iz zakona, ki je nedavno izšel v Italiji.

Glavne določbe ukaza so naslednje: Pod javnimi oglasi se mora razumeti izlaganje lepakov, oglasov ali drugih tiskanih, litografskih ali z roko pisanih oglasnih sredstev v primeru, da so trajno vidna z javnih cest in trgov. Oglasi trajnega značaja, ki jih predvideva zakonsko besedilo 14. IX. 1931 št. 1175, niso podvrženi določbam ukaza (n. pr. napisi trajnega značaja, ki vsebujejo ime podjetja).

Tarife za javne oglase določajo občine s posebnimi pravilniki, ki ga mora odobriti conski upravni odbor po zaslišanju urada za cene. Dokončna odobritev pripada finančnemu ter notranjemu oddelku VU.

V letoviških, zdraviliških in turističnih krajih se smejo te tarife zvišati v času sezone do 50 %.

Oglasi, ceniki itd. niso podvrženi plačilu prisiljivosti za oglaševanje, če so razstavljeni v izločbah in oknih poslovnih lokalov ali pri vhodih v lokale in se poleg tega nanašajo na poslovanje v določenih prostorih. Vendar se smejo omenjena oglasna sredstva, ki po površini presegajo 50 kv. dm, podvržiti pristojbam, toda z najmanj 50 % znižanjem. Plakati in druga sredstva turističnega oglaševanja, razstavljeni v izločbah ali izločbah oknih ali na zunanji strani potovnih agencij in turističnih družb, pa so v vsakem primeru oproščeni oglasnih pristojbin. Prav tako ne smejo občine nalagati prisiljivosti na oglaševanje izven naseljenih krajev, vzolž državnih cest in železnih prog ter na postajah, kakor tudi na oglaševanje po ti-

linah (četrtinjak, nemški Startin) ali ena četrtina voza (nemški Fuder) a i tovara, a. j. ena četrtina blaga, ki ga spelje navaden kmečki voz. Dunaški štirtinjak ustreza današnjim 564,5 lire; en peljati ali tovor (4 štirtinjaki) bi bili torej 2258 hl.

Iz tega se da sklepati, da ne more priti v poštev milanska mera, ker v tem primeru ne bi mogli spraviti v dotično ladjo niti dva peljati (45 hl) soli. Mere smogioia (45 hl) soli. Mere smogioia in astioia, ki so jih tedaj uporabljali v Trstu, bomo torej bržkone ustrezale dunaškemu štirtinjaku in velikemu vedru (en štirtinjak = 10 vel, veder = 564,5 l). Po tej meri bi se dalo na zgoraj omenjeno ladjo naložiti 113 hl (200 veder po 564,5 l) ali, za boljše razumevanje, 5 vozov soli. To se vidi sicer verjetneje, vendar je še veliko premalo. Na vsak način moramo upoštevati, da je omenjena ladja stala samo 36 duk. (niti (67.000 lir). Kakšno lad-

niak (četrtinjak, nemški Startin) ali ena četrtina voza (nemški Fuder) a i tovara, a. j. ena četrtina blaga, ki ga spelje navaden kmečki voz. Dunaški štirtinjak ustreza današnjim 564,5 lire; en peljati ali tovor (4 štirtinjaki) bi bili torej 2258 hl.

Iz tega se da sklepati, da ne more priti v poštev milanska mera, ker v tem primeru ne bi mogli spraviti v dotično ladjo niti dva peljati (45 hl) soli. Mere smogioia (45 hl) soli. Mere smogioia in astioia, ki so jih tedaj uporabljali v Trstu, bomo torej bržkone ustrezale dunaškemu štirtinjaku in velikemu vedru (en štirtinjak = 10 vel, veder = 564,5 l). Po tej meri bi se dalo na zgoraj omenjeno ladjo naložiti 113 hl (200 veder po 564,5 l) ali, za boljše razumevanje, 5 vozov soli. To se vidi sicer verjetneje, vendar je še veliko premalo. Na vsak način moramo upoštevati, da je omenjena ladja stala samo 36 duk. (niti (67.000 lir). Kakšno lad-

skovinah poštne, telegrafске in telefonske uprave.

Občinski pravilnik sme vsebovati predpise, ki predvidevajo popolno ali delno oprostitve pristojbin za javno oglaševanje ob gotovih dneih (po sejmih, praznikih itd.). Znižanje tarifnih cen je predvideno tudi v primeru oglaševanja za poljedelske in industrijske proizvode, ki jih proizvajalci neposredno ponujajo občinstvu.

Pri trgovskih reklamah velja dovoljenje za lepake, ki ga je izdala javna varnostna oblast v isti občini, kjer je bila reklama tiskana tudi za lepake v drugih občinah, če so iz reklame razvidni podatki dotičnega dovoljenja.

Ukaz se nadalje bavi z javnim plakiranjem. Pri tem sta za tržaško občino predvideni dve področji: prvo je redno področje, ki mora obsegati najmanj 80 % razpoložljivega prostora in za katero velja redna tarifa, ostalo področje pa je vključeno v posebno kategorijo, za katero velja višja tarifa.

Redna tarifa temelji na površinski enoti 70 x 100 cm. Za vsako naročilo, ki obsega v celoti manj kot 50 površinskih enot, se sme določiti povšek tarife. Povški tarife se smejo določiti tudi za primer, če en sam oglas doseže površino najmanj 6 površinskih enot.

Oglaševanje z razpenjanjem platna čez ulice sme občina dovoliti, samo če ti isti prostor, obseg in napisi ne kvarijo estetske mesta in dostojnosti.

Napisi oglasnega značaja na vozilih, ki se nanašajo na podjetja, ki uporabljajo taka vozila, ali na proizvode, ki jih prevažajo, so podvrženi tarifi za navadno oglaševanje, ki se računa na kvadratni meter. Enostavna označba imena in naslova podjetja ter znake prevažanih proizvodov ne velja za oglaševanje. Posebne pristojbine se smejo predpisati za oglaševanje na tramvajskih vozovih in drugih prevoznih sredstvih, če je oglas viden na zunanji strani vozil.

Ukaz št. 232 (23. XII. 1949) predpisuje o uvozu in tranzitu rastlin, semen, sadja, zelenjave in rastlinskih proizvodov. Ukaz vsebuje posebna določila za pregled omenjenih predmetov ter prepoved uvoza ter tranzita blaga iz nekaterih držav v zvezi z različnimi rastlinskimi boleznimi.

Ukaz št. 236 (30. XII. 1949) povišuje za učinkom 1. jan. 1950 izmero pokrajinske doklade občinskih davkov od trgovinskih in industrijskih podjetij ter svobodnih poklicev na 3 % za dohodke kategorije B in na 2,4 % za kategorije C-1.

IZ TRŽAŠKE GOSPODARSKE KRONIKE

Izprememba pri delegaciji FLRJ

Dosedanji šef trgovinskega oddelka Gospodarske delegacije F. L.R.J. v Trstu g. Teodor Hreljanovič je bil imenovan na novo mesto v zveznem ministruvstvu za zunanjo trgovino v Beogradu. Njegove posle je prevzel g. Nikola Agič.

Kakor znano se Gospodarska delegacija FLRJ v Trstu deli na tri oddelke: Glavni urad, ki opravlja posle diplomatskega predstavnika, je na Benekem trgu (p. Venezia) št. 1, oddelek za potne liste ima svoje prostore v ul. Valdirivo 31/III in trgovinski oddelek v ul. Cicerone 8/I.

FINANCA STRAZA POD AMERISKIM POVELJSTVOM

Ker se je ob meji razvil tiho avstrov, je finančni oddelek policije Juljske krajine postal neodvisna organizacija pod imenom »Zbor finančne strazae, ki je postavljen pod nadzorstvo finančnega oddelka ZVU. Tako

KRAMLJANJE IZ TRŽAŠKE ZGODOVINE

Skromno pomorstvo za časa tržaških patricijev

jico pa bi mogli danes kupiti za ta denar?

Poleg že objavljenih hišnih cen nam tudi ta slička zelo nazorno priča, kako skromno so bile tedanje gospodarske razmere, kako neznanje je moralo biti vse tržaško bogastvo, kako malenkostna čezmorska trgovina in kako pritlikavi ponosi tržaški patriciji-kramarji, z bridkim mečem ob strani in z vatlom v rokah.

Se na eno jezikovno-gospodarsko zanimivost bi želeli opozoriti čitatelja, in sicer na dunaški »Startin«, nemški izraz za naš štirtinjak. Beseda »Startin« nima sama na sebi v nemškem jeziku nikakšnega pomena in ni v nikakem sorodstvu s ka-

Konfekcija proti krojačem

Za trgovce s tkaninami je zimske sezone prav za prav konec. Zima je nepričakovano mila; kljub burji, ki se je nenadoma pojavila, je pomlad na vratih. Cene in razni naivsi po izločbah kažejo, da bi se trgovci radi iznebili zimskih blaga. Tu pa tam znižajo cene, še bolj pa si pomagajo s senzacionalnimi napovedmi, kakor »zaradi rušenja stavbe«, »zaradi obnove lokalov« ali še bolj pogosto »zaradi konca sezone« — izredni popusti. Ni lahko ugotoviti, ali gre za resnične popuste ali pa za ponudbe blaga, ki je že preveč časa ležalo v skladišču in ni več sodobno.

Glede cen tkanin drži, da niso poskočile kljub padcu lire v zvezi z razvrednotenjem funta in kljub čvrstim cenam volne na mednarodnem trgu. Glavni vzrok temu pojavu je treba iskati v okolnosti, da so italijanska skladišča dobro založena z blagom, ker postaja izvoz čedalje težji zaradi mednarodne konkurence. Potniki, ki prihajajo v Trst iz inozemstva, trdijo, da so cene italijanskega manufakturnega blaga in čevljev izredno visoke.

Naši krojači in šivilje imajo pri vsem tem polne roke dela. Vsaj do praznikov so ga imeli. Mnogo naročil je ostalo neizvršenih.

Javnost toži nad visokimi računmi krojačev in šivilj. Za izdelavo moške obleke računajo krojači 8 do 14 tisoč lir, različno po kategoriji delavnice. Prav toliko stane izdelava ženske suknje, moške ali ženske. So tudi izjeme, toda redke.

Visoki računi, ki jih krojači in šivilje razlagajo s splošnimi razmerami in visokimi stroški za pomočnike in davke, rodijo zanimive posledice: beg na deželo. Meščani se zatekajo h krojačem na deželo, računajoč, da so ti cenejši. Tako so Tržičani iztaknili nekoga krojača čisto ob meji. Pravilo, da so z njim zadovoljni, ker dela ceneje.

Drugi pojav: konfekcija si vedno bolj utira pot. Napravljene obleke so sicer še vedno drage, pogosto dražje kakor naročene pri krojaču; poleg tega so potrošniki še vedno izbirični in ne najdejo v konfekciji obleke po svojem okusu in po ceni, ki si jo želijo. Pri vsem tem projača napravljene obleke napreduje. Cene napravljene hlače so govože že konkurenčne. Konfekcija postaja torej nevaren tekme neodvisnim krojačem in šiviljam.

Koliko stane danes moška obleka v Trstu? Volneno blago srednje vrste stane okoli 5000 lir meter, 3 m torej 15.000 lir, podlaga okoli 3000, krojač okoli 12.000, skupaj torej okoli 30.000 lir. Približno toliko znaša povprečna delavska plača. Moške suknje: blago okoli 9000 lir meter, 3 m 27.000, podlaga 3000, krojač okoli 10.000, skupno torej 40.000 lir. Približno toliko stane ženski zimski plašč. Cene finih ženskih oblek se sukajo v konfekciji od 30 do 40 tisoč lir.

Moški dežni plašči stanejo 20 do 35 tisoč lir, ženski dežni plašči približno prav toliko.

Italijansko in tržaško avtoprevoznništvo v krizi

Italijansko gospodarsko časopisje je v velikih skrbih zaradi težke krize, v katero so zašli lastniki tovornih avtomobilov, ki prevažajo na račun drugih. To krizo pripisujejo predvsem velikim množini vozil, ki so na razpolago. Takšen položaj pripisujejo tudi okolnosti, da razna podjetja v vedno večji meri uporabljajo svoje lastne avtomobile. Poleg tega so bile skoraj popolnoma obnovljene med vojno razrušene železniške proge. Glede vloge teh je treba pripomniti, da pred vojno, vsaj o leta 1932, še ni bilo takšne avtomobilske krize, čeprav so bile vse železnice v normalnem položaju.

Sploh pa se čuti konkurenca železnice pri zelo velikih daljavah, pri manjših pa se bolj splača prevoz z avtomobili, ki pridejo po blago v skladišče in ga prepeljejo zopet do same zaloge, kar je seveda za železnico neugodno. Naraščajoča konkurenca privatnih tovornih avtomobilov pa je nekaj popolnoma normalnega v gospodarskem razvoju. Ze omenjeno prednost avtomobilov so namreč v začetku, ko so bili tovorni avtomobili bolj redki, izrabljali njih lastniki seveda v svojo korist in so imeli lepe zasluge.

Ti zasluge so privabili v konkurenčno borbo na eni strani razna podjetja, ki so dotlej uporabljala javne tovorne avtomobile, na drugi strani pa vedno večje število novih javnih avtomobilov, dokler niso preveč razmnožili in izzvali krizo. V naših dneh — kakor trdi n. pr. »Il Globo« — teh lepih zasluzkov ni več in tisti tovarniki, ki sploh še vozijo, se morajo za »ovoljiti s tarifami, ki ne pokrijejo več stroškov. Položaj je danes takšen, da mno-

gi lastniki z velikimi zgubami prodajajo svoja vozila.

Na Tržaškem, v angloameriškem pasu je 500 lastnikov, ki za lansko leto niso plačali takse in so jim avtomobili vse leto počivali, okoli 100 pa jih je našlo delo v Jugoslaviji. Zopet drugi so prodali tovorne avtomobile in kupili avtobuse za osebni promet. V osebni promet ni opaziti pri nas še nikakršnih znakov krize, pač pa vidimo, da avtobusi uspešno konkurirajo železnici, kjer to sploh prihaja v poštev. Ako se potniški avtobusi ne razmnožijo čez mero, je zelo verjetno, da je temu modernemu prevoznemu sredstvu zagotovljen soliden obseg.

Zgoraj omenjeni časniki se tožijo zaradi prevelikih davkov in zahtevajo razne olajšave. To drži. Toda v tem pogledu bo težko kaj doseči, ker je davčno breme ne le za avtomobilsko podjetja, temveč sploh za vse gospodarske panoge in povsod po svetu prekoračilo normalno višino.

Tarifa za tovorne avtomobile, ki je pri nas v veljavi od 17. maja 1949, kakor jo navaja »Il Marec«:

Nosilnost	Tarife
vozila q	q na km q na uro
do 10	3.70 42
od 10 do 15	3.30 37
od 15 do 20	2.70 30
od 20 do 25	3.00 33
od 25 do 30	2.40 27
od 30 do 40	2.20 24
od 40 do 50	2.00 22
od 50 do 60	1.80 20
od 60 do 80	1.60 18
od 80 do 100	1.40 17
nad 100	1.30 16

„Novinska industrija“ v Trstu in New Yorku

»L'Emancipazione«, glasilo Italijanske republikanske stranke v Trstu, polemizira z »Giornale di Trieste«, ki je trdil med tiskarsko stavko, da je položaj tržaške »novinske industrije« težak; prenekaletni polični listi so videli, čeprav bi bila s političnega vidika njihov obstoj upravičen, ker niso mogli kriti svojih primanjkljajev.

»L'Emancipazione« omenja, da je tržaška novinska industrija pod vodstvom Rina Alessija (nekdanjega ravnatelja »Piccola«) 20 let zvesto služila fašističnemu režimu. Ta tisk ni zašel v finančne težave, ker je izpodrinil vsega ostalega.

»Giornale di Trieste« je posreden naslednik tega tiska. Posrečilo se mu je, zavzeti izreden položaj brez vsakega rizika in nevarnosti, akc izvzamemo spor v upravnem svetu založništva tega lista med Rino Alessijem in predstavnikom Katoliške akcije.

»L'Emancipazione« navaja, da je bila pot lista »Giornale di Trieste« prav lahka: najprej je dosegel, da lahko izhaja kot jutranji list. Na ta način je »Voce Libera«, ki je bil prisiljen izhajati popoldne in je končno prenehal. Republikanskemu listu »tako dokladi še drugi konkurenčni listi: dve uri za njim so pričeli izdajati »L'Ultimissima« (danes »L'Ultimo Noizle«). Listu »Giornale di Trieste« danes konkurira v jutranjih urah samo »Corriere di Trieste«.

Vprašanje noranje organizacije lista »Giornale di Trieste« je bilo kmalu rešeno s prehodom velikega dela osebe iz uredništva lista »Giornale Alleato« (nekdanjega glasila vojaške uprave, ki je prenehalo izhajati).

K temu naj dodamo še vest, ki se od časa do časa razširi v Trstu, da se bo namreč »Giornale di Trieste«, pri katerem ima še vedno vpliv Rino Alessi — kakor trdi »L'Emancipazione« — preimenoval v »Piccolo« prav tako kakor so si »Ultimissima« nadele ime »Ultimo Noizle«. Tako so se namreč imenovali za časa fašističnega režima.

PO 116 LETIH PRENEHAL

Založništvo lista »The New York World-Telegram« je kupilo dnevnik »The Sun«, ki je prišel iznajti pred 115 leti, a je v zadnjem času zašel v finančne težave. Naklada Sun-a je bila aprila 1947 še 314.000, oktobra 1948 297.000, okt. 1949 261.000. »World-Telegram«

legram« se je tiskal v oktobru 1949 v 342.000 izvodih. Združena lista bosta izhajala pod skupnim naslovom »The World-Telegram and The Sun«. Poleg tega večernika izhajala v New Yorku še »New York Post« in »The New York Journal American«.

NOVA STROKOVNA KMEČKA ORGANIZACIJA

Dne 15. januarja je bila ustanovljena nova strokovna organizacija — Kmečka zveza — ki bo združevala kmete, zemljiške zakupnike in poljvarje angloameriškega področja STO-ja. Namen Zveze je predvsem, zavarovati koristi članov pred oblastmi in drugimi gospodarskimi ustanovami in delati za procvit tukajšnjega poljedelstva. Na ustanovnem obnem zboru, ki se je vršil na Opčinah, je bilo predvsem poudarjeno dejstvo, da je kmetištvo na tukajšnjem področju v primeri z ostalimi strokovno dobro organiziranimi gospodarskimi panogami, igralo deslet posvem podrejeno vlogo. — Sečež Kmečke zveze je v Trstu ul. Roma 13.

NAMESTO FUNTOV LADJO

Tržaški pomorski agent E. Balducci je kupil od londonskega agenta Hunterja, predstavnika »Minerva-City«, London, ladjo »Alrestdora« (nekaj »Terneuzee«). Zgradi jo je leta 1920 G. Brown and Co.; tonaža znaša 2500 ton z nosilnostjo 4200 ton. Dal ji je ime »Janov«. Ladjo je Balducci kupil, ker ni mogel vnovčiti funtov pri Italijanski banki. »Gospodarstvo« je že poročalo o težavah, ki jih imajo tržaški brodarji pri vnovčenju funtov, ki jih zaslužijo s prevozom blaga.

Po računih tržaškega lista »Il Marec« morajo danes podjetja v Trstu plačati za vsakega specializiranega delavca, starega nad 20 let, povprečno 192,92 lire na uro.

ANGLESKE TKANINE V TRSTU

Trgovinska zbornica opozarja uvoznike tkanin, da je treba prošnje za uvoz angleških tkanin predložiti do 25. januarja.

Ze danes so v Trstu v prodaji tudi angleške tkanine, in sicer moško volneno blago. V izločbah se vidi izdelki angleških tvrdk »Sportex«, »J. Hardy« in »Keith and Herderson Ltd.« Cene so približno enake cenam italijanskih izdelkov, ki so zaščiteni s carino 30 % (carina in IGE). Sukajo se med 6200 do 7700 lir za meter.

Ker so se Tržičani v XV. stoletju dečali seveda tudi s pomorsko trgovino, je treba spregovoriti nekoliko besed tudi o tedanjih cenah ladij in o prevoznih stroških po morju. Parnikov se takrat niso poznali in ladje so gñala vesla in jadra; ako jih primerjamo z današnjimi, so bile zelo, zelo mañne. Najvišja, v dokumentih tedanjega časa omenjena cena za ladjo znaša 36 zlatih dukatov, to je 66.866 lir današnje vrednosti (1 dukat = 1857,4 današnjih lir).

Prostornino ladij je težko dognati, ker je navedena v starih merah, ki niso bile povsod enake in se različno razlagajo. Pri zgoraj navedeni ladiji je n. pr. omenjeno, da je bila sposobna za prevažanje »200 stiaia soli«. Ako vzamemo milansko mero (1 smogioia = 8 stiaia = 146,2 litra), bi znašala uporabna prostornina te ladje 25 smogioia (t. j. 3655 hl); to se zdi veliko pre malo za eno tedanjih največjih ladij. Na večja dunaška vsebinska mera je bila štir-

linjak (četrtinjak, nemški Startin) ali ena četrtina voza (nemški Fuder) a i tovara, a. j. ena četrtina blaga, ki ga spelje navaden kmečki voz. Dunaški štirtinjak ustreza današnjim 564,5 lire; en peljati ali tovor (4 štirtinjaki) bi bili torej 2258 hl.

Iz tega se da sklepati, da ne more priti v poštev milanska mera, ker v tem primeru ne bi mogli spraviti v dotično ladjo niti dva peljati (45 hl) soli. Mere smogioia (45 hl) soli. Mere smogioia in astioia, ki so jih tedaj uporabljali v Trstu, bomo torej bržkone ustrezale dunaškemu štirtinjaku in velikemu vedru (en štirtinjak = 10 vel, veder = 564,5 l). Po tej meri bi se dalo na zgoraj omenjeno ladjo naložiti 113 hl (200 veder po 564,5 l) ali, za boljše razumevanje, 5 vozov soli. To se vidi sicer verjetneje, vendar je še veliko premalo. Na vsak način moramo upoštevati, da je omenjena ladja stala samo 36 duk. (niti (67.000 lir). Kakšno lad-

V približno pravilnem razmerju z navedeno najdražjo je ladja za 7 štirtinjakov soli, ki je bila prodana za 10 dukatov. Slednjič je bila prodana ena ladja za 7 dukatov in najmanjša za 2 in pol dukata.

POMORSKE PREVOZNINE

Prevozni podatki so izračunani v tedanjih dukatih in v oklepaju v današnjih lireh. Prevozna pomorska tarifa za vrsko volovsko kožo

Trsta v Benetke 1 in pol stotinke dukata (30 lir); za vsak me nik pšnice iz Benetk v Trst 2 stotinke dukata (45); za osebo iz Trsta v Izolo 5 stotink dukata (93); najemnina za ladjo od tu v Devin 80 stotink dukata (1493), od tu v Koper 53 stotink dukata (1000), iz Trsta v Benetke 393 dukata (7334), v drugem primeru pa 5 dukatov (9332), v tretjem za 90 volovskih kož tja in z isto ladjo 123 mernikov pšenice nazaj: 533 dukata (9900); iz Trsta v Pesaro 10 dukatov (18.574). Prevoz osebnega odposlanca iz Trsta v Be-

netke in nazaj 11 in pol dukata (21375); za 50 veder vina v Benetke s tremi odposlanci tja in nazaj: 12 dukatov (22.288 lir).

Za zaključek še nekaj podatkov o cenah domačih živali, železa in živega srebra. En vol je stal 3 do 4,5 dukata; konji 4, 7, 10, 11,5, 15 in izjemoma 20 dukatov (28.000 lir). Čreda, sestavljena iz 4 volov za delo, 12 krav, 1 teleta in 27 ovč in koz je bila prodana za 220 dukatov (409.000 lir).

Tisoč funtov (566 kg) volovskih kož — 45 dukatov; 1000 funtov železa prvič 14 in drugič 15 dukatov; 1000 funtov živega srebra so prodali na dražbi za samih 10 dukatov (18.5

